

**A Semmelweis Egyetem EKPMI Konduktív Gyakorló Szakiskola –
Gondolatok az elmúlt 5 évről**
Siposné Birkás Melinda¹

Előzmények

A gyermekek életútjának első, egyik legfontosabb állomása az iskolaválasztás, azon belül is a középfokú oktatási intézmény megválasztása. A Semmelweis Egyetem Pető András Gyakorló Általános Iskolája, Szakiskolája, Egységes Konduktív Pedagógiai és Módszertani Intézménye és Kollégiumának tevékenységi köre kiterjed a központi idegrendszeri sérülés következtében mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermekek és tanulók komplex konduktív nevelésére, oktatására, nevelésére, enyhe értelmi fogyatékos, halmozottan fogyatékos, egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek és tanulók nevelésére és oktatására, az ellátottak egészségügyi és pedagógiai célú habilitációjára, rehabilitációjára, egyedi döntés alapján azon autizmus spektrumzavarral küzdő gyermekek ellátására, akik közösségbe illeszthetők, szakszolgálati ellátásra, kollégiumi nevelésre, utazó konduktori hálózat működtetésére, iskolaegészségügyi ellátásra, szakiskolai szakmai képzésre (Alapító Okirat).

„A szenzomotoros hátrányaik miatt a mozgássérült tanulóknak jóval kevesebb lehetőségük van a tapasztalatszerzésre, mint a velük egyidős társaiknak. Jelentős lemaradással érkeznek már a Gyakorló Általános Iskolánkba is. Gyakori a tanulási zavar, tanulási probléma, tanulásban akadályozottság, a motoros nehézségek, a percepciózavar, figyelemkoncentrációjuk eltérősége. A hely- és helyzetváltoztatás, az önkiszolgálási tevékenységek kivitelezése nehézséget jelent. Gyakori a kézfunkció, a manipuláció, a tárgy- és eszközhasználat, a grafomotoros teljesítmény, illetve a verbális és nonverbális kommunikáció eltérő mértékű akadályozottsága. Mindezek az iskolai képzés egész időtartama alatt megkívánják az egyénre szabott módszerek, eljárások, technikák és eszközök alkalmazását.” (Horváthné Kállay, 2017, 9–10.)

Tapasztalataink azt mutatták, hogy az általános iskolánk tanulóink nagy része még nem képes a nyolcadik osztály végén felelős döntés meghozatalára továbbtanulását illetően. Egy rossz döntés, és annak következményei sebetek ejthetnek egy serdülőkorú tanuló épülő identitásán, különösen igaz ez sérült gyerekek, fiatalok esetében. Mozgássérült, mozgáskoordinációs zavarral élő tanulóink nemhogy a szakmaválasztásban szembesülnek nehézségekkel, hanem a munkavégzésben is súlyosan korlátozottak.

„A szakemberek tapasztalatai szerint azok a középsúlyos, enyhe fokban mozgássérült gyermekek tudnak a többségi iskolákba integrálódni, akik képesek önállóan ellátni magukat, képesek segédeszközzel (bottal, kerekesszékkal) vagy önállóan a helyváltoztatásra, a manipulációjuk, kézfunkcióik fejlett annyira, hogy az iskola követelményeit teljesíteni tudják [...] A feladatvégzés tempója átlagos, vagy legalább megközelíti. Kommunikációjuk olyan szintű, hogy a felnőttekkel és a tanulókkal kapcsolatot tudjanak teremteni. (Horváthné Kállay, 2017, 12.)

A 2018/2019-es a tanévben nyolcadikos tanulóimmal sok nyílt napot ültünk végig, megtapasztalva, hogy egy súlyos, középsúlyos állapotú mozgássérült tanulóknak mennyire kevés lehetősége van a továbbtanulásra. A sérülésük következtében szak-

¹ A Konduktív Gyakorló Szakiskola igazgatója

mákra nem alkalmasak vagy mert nem teljesen önállóak, esetleg a kevésbé jó finommanipuláció, vagy a gyengébb kognitív képességek miatt.

A kínált szakmák zöme jó állóképességet, erős fizikumot kíván és a precizitásnak is jelentős szerepe van eredményes tanulásban, gyakorlásban. Erősen jellemző, hogy a szakmaválasztás során minimális szerepet játszanak az individuális szempontok. A középfokú intézménybe való felvételt sok esetben az akadálymentesítés hiánya is nehezíti, mivel nem tudnak fogadni kerekesszékes tanulót. Tapasztaltuk azt is, hogy már a nyílt napon jelezték az ott dolgozó pedagógusok, hogy valószínűleg nem fog sikerülni a felvétel. Az indokok között általában a finommanipuláció nehezítettsége, a mozgásállapot súlyossága, a kollégiumi elhelyezés előrelátható esélytelensége volt vagy az egészségügyi ellátást nem tudták vállalni (pl. katéterezés).

A tanulóink utánkövetésében pedig az a tapasztalatunk, hogy a tanulásban akadályozott tanulóink – egy-két előkészítőben eltöltött év és megbuktatás után – a készségfejlesztőbe kerülnek, mely 2017-től új lehetőség számukra (a középsúlyos értelmi sérültek mellett a „sikertelen” előkészítősök mehetnek oda), ép értelmű tanulóinknak viszont ez az út sem járható, közülük sokan otthon maradnak a további években.

A szülők mindezeket megtapasztalva abba a néhány megmaradt szakiskolába adják be a jelentkezést, ahol remélik, hogy felvételt nyer gyermekük, egyfajta „ki időt nyer, életet nyer” szemlélet alapján. A legfőbb céljuk az, hogy továbbra is fejlődhesen, nevelődhessen, közösségbe járhasson a gyermekük.

Nehéz helyzetben voltak a gyerekeink, nagyon fontos volt, hogy elinduljunk.

A kezdetek

A nehézségeket tapasztalva és a lehetőségeket mérlegelve javaslatot tettünk, hogy intézményünk indítson saját konduktív szakiskolát. Meghallgatásra találtunk, a vezetők támogatták, végigvitték, hogy a gondolatból tett legyen. Rengeteg, gyors ütemű, hatékony munka árán (tervezés, szervezés, engedélyeztetés, szükséges dokumentumok elkészítése) a 2019/20-as tanévtől szakiskolával bővült kínálatunk, amelynek – felkérésre – örömmel vállaltam el a vezetését.

Konduktív Gyakorló Szakiskolánk elindításával a növekvő társadalmi igényt követve, a Semmelweis Egyetem Pető András Karának gyakorlóterületeként arra törekedtünk, hogy olyan képzési formát vezessünk be, amely az általános iskola 8. osztályát befejező súlyosan mozgássérült ép értelmű, illetve enyhe értelmi fogyatékos fiataloknak is lehetőséget nyújthat a középfokú oktatásban való további részvételre, munka jellegű tevékenység végzésére, a megtanult mozgásformák alkalmazására.

Az elmúlt 5 év tapasztalata

Az előző tanévben tanulásban akadályozottak tanterve szerint haladó osztállyal tudtunk elindulni 9. előkészítő évfolyamon, amelyre a törvény adta lehetőség alapján két tanévet biztosítunk. A megszerzett ismeretek szinten tartása, illetve fejlesztése mellett továbbra is figyelembe vesszük a mozgássérült tanulók egyéni szükségleteit, biztosítjuk fejlődésüket az iskolában és az iskolán kívüli tanulási helyzetekben, olyan légkörű élettér megteremtésével, amely támogatja személyiségük kibontakozását.

Az egyes képességterületek fejlesztése továbbra is szoros egységben történik, melyre a konduktív program komplexitása és az ezt biztosító napirend teremti meg.

A konduktív nevelés célja és feladata a mozgásában akadályozott ember teljes életét átfogó tevékenységek megoldásmódjaira való rávezetés. A szakiskolán kiemelten fontos emellett, hogy a szakmatanulással kapcsolatos, illetve a munka jellegű tevékenységek végzésére megfelelő mozgás és cselekvésformák alkalmazását is alakítjuk és tanítjuk, a helyes testtartással, a szükséges segédeszközök használatával.

Az intenzív mozgástanulás, fejlesztés és a tanultak alkalmazása az egész napot kitölti, megjelenik a tanítási órákon, a foglalkozásokon, a szakkörökön, a szabadidős programokon és az önellátási tevékenységekben egyaránt (Hári és mtsai, 1991; Kállay, Pásztorné Tass, 2023).

Minden nap alkalmat teremtünk a nyugodt, bensőséges légkörben folytatott beszélgetésre, mindenkinek időt és lehetőséget adva, hogy elmondja, ami a szívényt nyomja, vagy egyszerűen csak megoszthassa a gondolatait. Azoknak a tanulóknak is, akiknek akár egy-egy szó megformálása és kiejtése is nagy nehézség árán történik, hiszen óriási feszültség marad az emberben, ha nem mondhatja el, amit szeretne, vagy – akár időhiány miatt, akár pusztán jóindulatból – inkább „kitaláljuk”, amit mondani akarnak, elmondjuk helyettük, vagy átadjuk a szót a társaiknak. A végsőkéig megtartjuk a beszédprodukciónak fejlesztését, természetesen, akinél szükséges, alternatív kommunikációs eszköz használatát is tanulja.

Helyzetgyakorlatokkal, szituációs játékokkal segítjük a társas érintkezéshez, kapcsolatfelvételhez és kapcsolattartáshoz szükséges kommunikációs formákat, tovább erősítjük a beszédértést, a beszédprodukciónat. A szókincsbővítés, a szövegértési készség, szóbeli, írásbeli kifejezőkészség, szövegalkotás, önálló véleményalkotás minden tanórában, foglalkozásban megjelenik.

Az olvasás az információszerzés eszköze, a megszerzendő képzettség, végzettség előfeltétele, a társadalmi integráció, az önálló életvitel egyik záloga és nem utolsó sorban az élményszerzés lehetősége. Mivel a halmozottan sérült, beszéd fogyatékos tanulók között van, akinek még mindig problémát jelent a beszédhang-, a hangszó-, a betű-, a szófelismerés, a betűkapcsolás, így az olvasás, illetve a hatékony szövegértés, szövegfeldolgozás sem alakult ki még optimálisan. Csak egy hazai vizsgálatot említek, amelynek eredményei szerint a tanulásban akadályozott, enyhén értelmi fogyatékos tanulók szövegértése még 7. osztályban is jelentősen elmarad a többségi 3. osztályos tanulók teljesítményétől (Józsa és mtsai, 2014). Talán ezen a területen a legfontosabb az alapszükségletekre összpontosítás: a differenciálás, a megfelelő segédeszközök alkalmazása.

A szakiskola feladata többek között a szakmatanuláshoz, munkába álláshoz szükséges motiváció megteremtése, a munkavállalói kompetenciák fejlesztése, a digitális kompetencia erősítése, az előkészítőben még ennél is hangsúlyosabb a szociális kompetenciák fejlesztése.

A súlyosabb mozgáskorlátozott gyerekeknél ez utóbbi is egy nehezebben fejlődő terület, sokszor megrekednek egy fejlődési szinten. Az, hogy milyen emberek lesznek felnőttként, milyen helyet foglalnak el a társadalomban, egyrészt függ azoktól a szerepeltvárásoktól, amiket a család, az iskola, majd a társadalom közvetít feljük, viszont nem hagyható figyelmen kívül az önmagukról kialakult képük, identitásuk sem.

Az önismereti torzulás, a képességek alul vagy felülértékelése akadályt jelent. A pályaválasztási elképzelések megbeszélésekor válik nyilvánvalóvá, hogy legtöbbjük még nem tudja reálisan megítélni helyzetét, képességeit, lehetőségeit és korlátait. Nagyon fontos feladatunk a korlátok őszinte, de egyben előremutató, lehetőségeket is feltáró közös megbeszélése, a folyamatos, következetes megerősítés, de ezt csak akkor tudjuk hitelesen végezni, ha mi is keressük és megtaláljuk azokat az utakat, amelyek járhatók számukra.

A választásra, döntésre történő felkészítés az alapja az autonóm személyiség kibontakozásának. A kilencedik osztályban jutott el a gyerekeknek közel a fele oda, hogy saját szavaikkal megfogalmazzák, aktívan részt szeretnének venni az életüket befolyásoló döntésekben.

Kérdés, hogy a többségi szerepelvárással szemben megjelenő kivételek, vagyis az autonóm, felnőtt szerep hogyan érhető el, ha szocializációjukban egy függő, passzív szerepre kapnak megerősítést és ezzel azonosulnak, akkor megrekedhetnek ebben a helyzetben. A gondoskodó, egész életét gyermekére áldozó szülőszerep a kezdetekkor, azt is lehet mondani, hogy létkérdés ezeknek a gyerekeknek, a felnőttkorba lépéssel azonban már el kell távolodni ettől és ez nehéz a gyermeknek is, a felnőttnek is. Ebben nekünk, pedagógusoknak is fontos szerepünk van. Ha partnerként kezeljük a tanulót, megtiszteljük azzal, hogy nem a feje felett beszéljük meg az őt érintő kérdéseket, kikérjük a véleményét, meghallgatjuk és egyre több, egyre nagyobb dologban döntéshozó helyzetbe hozzuk őket, akkor szép lassan meg kell, hogy jelenjen az a demokratikus szülői hozzáállás, melynek segítségével elindulhatunk a felnőtté válás útján.

A mindennapi élethez szükséges, gyakorlatias ismeretek bővítését, az alkalmazkodó képesség, problémamegoldó képesség fejlesztését folyamatosan beépítjük a mindennapokba, speciális kollégiumi életmód programunk is az önálló életvezetésre törekvést, ezáltal a harmonikus személyiség formálását célozza. Az önálló életvezetési technikák tudatos gyakoroltatásával, a mindennapi élethelyzetekben szükséges mozgásos és kognitív funkciók fejlesztésével is az a legfőbb célunk, hogy tanulóink megtanuljanak egyéni szükségleteikhez mért differenciált támogatással viszonylag önálló életet élni. Fontos szempont az is, hogy legyen igényük és képességük kapcsolatok létesítésére és fenntartására, a kulturális értékek befogadására, az egészséges életmódra és a környezetük megővésére (Hári és mtsai, 1991, Kállay, 2019).

Mindannyian tudjuk, hogy akadálymentes közlekedés nélkül az önrendelkező élet lehetősége sincs meg. Azt gondolom, sokat lehet még javítani ezen, de – elsősorban Budapesten – sok új lehetőség született a közlekedésben az alatt a néhány évtized alatt, mióta munkánk során igyekszünk a kerekesszékekkel, bottal közlekedő gyerekekkel eljutni a város különböző helyszíneire. Azonban a közlekedést is meg kell tanulni, a veszélyhelyzeteket fel kell ismerni, ki kell védeni, és ez jóval nehezebb, hosszabb folyamat, több összetevője van, mint egy ép mozgású, közlekedni tanuló gyermeknél.

A „Nyitott szerda” program

Kidolgoztuk és elindítottuk a „Nyitott szerda” programunkat, amely során a szakmai alapozó tantárgyhoz kapcsolódva külső életvezetési technikákat, életviteli ele-

meket, szolgáltatások használatát, ügyintézés, vásárlást tanulnak tanulóink, miközben fokozatosan, egyre önállóbbá válnak, mind a különböző tevékenységekben, a kommunikációban, a kapcsolatokban, a közlekedésben.

Fontos előrelépés a felnőtté válásban, hogy itt nem csoportban, konduktorokkal, hallgatókkal körbe véve, mintegy „védőburokban” végzik a tevékenységeket, hanem a lehető legnagyobb önállósággal, akár egyedül, megtapasztalva, hogy mire képesek, mi az, amiben segítségre szorulnak, és hogyan tudják ezt a segítséget kérni és megkapni. Ennek előkészítése az a rengeteg szituációs játék, amit végzünk az osztályban. Hasznos tapasztalat volt, hogy az a tanuló, aki matematika órán, „védett közegben”,

bizonyos számkörben biztonsággal kezeli a pénzt, a bevásárlóközpontban, a pénztárnál, éles helyzetben teljesen leblokkolt. Utólag meg is fogalmazta, hogy mindent elfelejtett, amit tanult, mert annyira izgult, hogy mások figyelték, hogy mögötte többen álltak sorban. Fontos tehát, hogy sok időt és lehetőséget hagyjunk ezekre a tanulási folyamatokra.

A program témája többek között a tömegközlekedési eszközök biztonságos és célszerű igénybevétele is, a kerekesszékes utcai közlekedés gyakorlása, a menetrend, menetidő, átszállások megismerése, az útvonal tervezése google maps segítségével. Az alkalmak alatt lehetőségünk van egyénileg is foglalkozni a gyerekekkel tehát, ilyenkor hatékonyabban tudjuk nevelni őket a környezet megfigyelésére, a tájékozódásra, a balesetek megelőzésére, hogy ne menjen neki senkinek és semminek, ne guruljon rá senki lábára, ne csípje oda az ujját sehová, csak hogy néhányat megemlítsék.

A „Nyitott szerda” program keretében eljutunk számos iskolán kívüli helyszínre, programra, folyamatos, magas színvonalú iskolán belüli és kívüli programokat biztosítunk tanulóinknak.

Nagyon fontos feladatunk neveltjeink tanítása mellett, a környezet folyamatos érzékenyítése is. Figyelünk arra is, hogy szépen, rendezetten öltözzenek fel, például akinek folyik a nyála, legyen nála tiszta törlőkendő, legyen figyelme, igénye rá, hogy megtörölje az arcát, amikor szükséges, nyitottak, kedvesek, figyelmesek legyenek, tudják, hogy ha azt szeretnénk, hogy ebben a rohanó világban pozitív attitűddel, segítőkészérettel forduljanak felénk, azért nekik is tennünk kell. Azt gondolom, hogy mi egy jó irányba tartunk: jó irányban indítjuk el tanulóinkat a felnőtté válás útján, természetesen fontos az is, hogy ezt az utat ne állják el a társadalom felől halmozódó akadályok.

A szakképzés

A sajátos nevelési igény jellegétől függően a szakképzési kerettanterv vagy a speciális kerettanterv szerint folyhat szakképzés. A szakiskolai szakmai tantervi adaptációk több fogyatékoságtípusra készültek attól függően, hogy az adott szakképesítés vagy

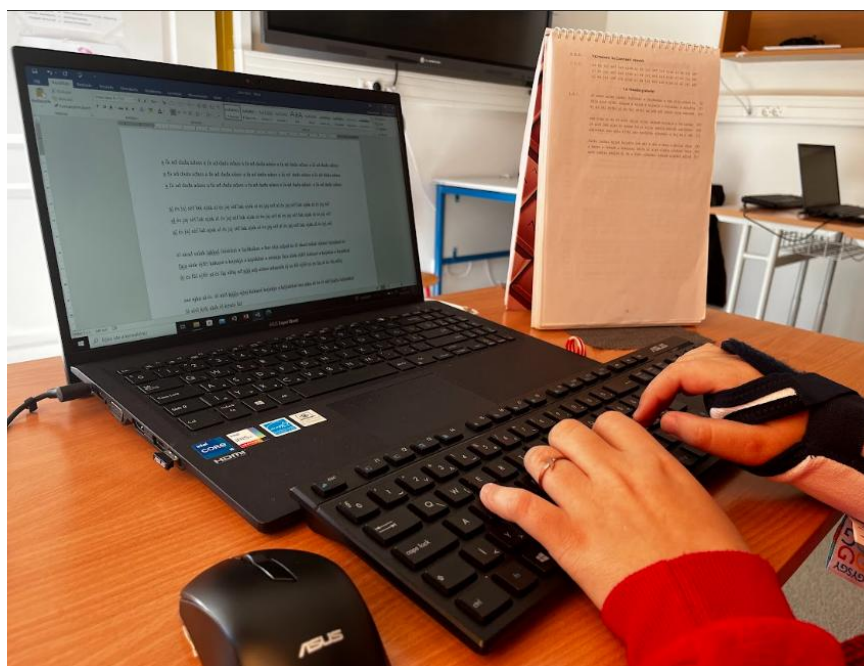
részsakképesítés mely fogyatékoság esetén adaptálható eredményesen. (sh = hallássérült, sl = látássérült, sm = mozgássérült, st = tanulásban akadályozott).

A szűkkörű képzési kínálatból a számítógépes-adatrögzítő részsakképzést választottuk, mivel az egyéb, mozgássérültekre is adaptált tantervvel rendelkező képzés olyan mértékű figyelmet, precizitást, finommanipulációt igényel, ami tanulóink többségének leküzdhetetlen akadályt jelent.

Jelenleg a két évfolyamos szakiskolai képzések között a számítógépes adatrögzítő mellett mindössze a kézikönyvkötő és a bőrtárgykészítő részszakma rendelkezik mozgásszervi fogyatékos tanulók számára készült speciális kerettantervvel.

Szakmai képzésünk a számítógépes adatrögzítő képzés szakiskolában történő oktatásához enyhe értelmi fogyatékos, illetve mozgásszervi fogyatékos tanulók számára készült speciális kerettanterv szerint készülő konduktív szemléletű helyi tanterv alapján folyik.

A szakmai vizsgára történő felkészítésre vonatkozó további rendelkezéseket a sakképzésről szóló törvény határozza meg. Az évfolyamok száma a speciális kerettanterv szerint meghatározott, követve a szakmai és törvényi előírásokat.

A kétéves számítógépes adatrögzítő képzés célja a sakképesítés munkaterületéhez tartozó legjellemzőbb munkakörök, foglalkozások betöltéséhez szükséges kompetenciák kialakítása. A cél elérése érdekében el kell sajátítani a munkakörben elvégzendő feladatokat, ki kell alakítani az azokhoz szükséges tulajdonságokat (alkalmazott szakmai ismeretek, szakmai készségek, képességek, személyes, társas és módszerkompetenciák).

A mozgássérült tanulók esetében a képzés pedagógiai és szakmai céljai kiegészülnek – az egyéni igényeknek megfelelően – egészségügyi és pedagógiai rehabilitációs, rehabilitációs célokkal.

A szakiskolánk tanterveit meghatározó adaptációk mozgássérültekre, illetve enyhe értelmi sérültekre íródtak, a mi tanulóink viszont halmozottan sérültek, mozgáskorlátozottak és enyhe értelmi sérültek, illetve súlyosan mozgáskorlátozottak.

Mindig vannak és lesznek olyan tanulóink, akiknek a mozgásállapota, kognitív képességei nem teszik lehetővé – különféle, mozgásállapotnak megfelelő adaptív megsegítéssel, a tanulók kompenzáló, sajátos technikájának elfogadásával, támogatásával sem – a szakmára való sikeres felkészítést, a képesítő vizsga elérését. Mindent megteszünk ennek érdekében, az elmúlt két tanévben öt-öt diákot tudtunk jelentkeztetni a vizsgára, és mind a tízen jeles eredménnyel meg is szerezték az oklevelet. Emellett azonban fontos céljaink az előzőkben leírtak is, az, hogy diákjaink kapjanak még négy évet, melyet nevelő-oktató-fejlesztő kortásközösségben élhetnek meg.

Kihívások és megoldások

A kortársak csoportjának, a kölcsönös, aránylag kiegyenlített, alapvetően „demokratikus” viszonyhálóknak rendkívül fontos szerepe van kamasz és fiatal felnőtt neveltjeink további érzelmi fejlődésében.

A kamaszkor embert próbáló időszak, drámai változásokkal. A kamasz fiatal már nem gyerek, de még nem is felnőtt. Ebben az átmeneti korszakban jelentős testi, érzelmi és szociális változások zajlanak, mely az „ép” serdülők többségét is megviseli.

Legtöbb fiatal felnőtt tanulónknál ebben az életszakaszban teljesedik ki a serdülőkor összes nehézsége, problémája (személyi elbizonytalanodás, érzelmi kiegyensúlyozatlanság, magányérzés, útkeresés, önmegvalósítási kísérletek), ugyanakkor természetesen, erősen foglalkoztatja őket a párkapcsolat, a szexualitás, a családalapítás kérdése is.

Az első komoly párkapcsolatukat kezdő fiatalok kifejezetten veszélyeztetettek a bántalmazással kapcsolatban: nagyon kevés tapasztalatuk van, és rengeteg téves információt kapnak arról, hogy mi számít elfogadhatónak, sőt kívánatosnak egy párkapcsolatban, és mi lehet figyelmeztető jel.

Szakiskolás tanulóink életében a szexualitás eleven napi jelenléte az életkor előrehaladtával egyre érezhetőbben involválódik. Fontos, újszerű feladatunk a szexuális nevelés biztosítása is számukra, mely elősegíti, hogy humanizált formában képesek legyenek megélni szexualitásukat, a hozzá kapcsolódó pozitív érzelmeket.

Új problémaként szembesültünk a fiatal felnőtt lét kihívásaival is. Tanulóink belátható időn belül kilépnek az oktatási rendszerből és meg kell kezdeniük felnőtt életüket. Az ezzel járó kihívások nekünk is új feladatokat jelölnek ki, pl. a közeli jövőkép tudatosítása, megszerzett képességek önálló alkalmazása intézményen kívül, szülői segítség nélkül.

A családokkal, szülőkkel való kapcsolat is sok tanulóknál esetében megváltozik, a – most már egyre valóságosabb, iskola nélküli – jövővel kapcsolatos szorongások, a fiatal „gyermekként” való kezelése a családdinamikát, a pedagógusokkal való – akár sok-sok éve jól együttműködő, partneri – kapcsolatot is jelentősen leronthatja.

Néhány tanulóknál családi gondok vannak jelen, ez teher a tanulóknak, a szülőknak és az iskola pedagógusainak is. A szakiskolán tanuló gyerekek életkoruknál fogva már a felnőtt életre készülnek. Nálunk szembesülnek először komolyabban a rájuk váró lehetőségek korlátaival, az esetleges akadályokkal, nehézségekkel. Sokan már fiatal felnőttként vesznek részt az oktatásban, érzékelik a családjukban fennálló helyzetet, ami lehet csak a saját mozgásszerűlt létükből adódó teher, de számos esetben a szülők nehezen, vagy nem képesek kezelni a problémát. Nincs megoldása a gyerekek

felnttkorba lépésével adódó feladatoknak, ez sokszor lehangolt, rosszabb esetben bántalmazó légkört eredményez, vagy az eddig is fennálló kiegyensúlyozatlan családi kapcsolatok további romlását.

A szakiskolán dolgozó pedagógusok elhivatott szakemberként felelősnek érzik magukat a gyerekek sorsáért, a családokra, gyerekekre háruló teher növekedésével az ő mentális terheik is megnövekednek. A traumatizált fiatalokkal foglalkozó pedagógus érintetté válik, maga is traumát él meg, a saját nehézségeit, esetleges traumáit is nehezebben kezeli, a szakmai kiégés folyamata felgyorsulhat.

A fiatal felnőtt lét kihívásaival küzdő tanulóink megsegítése céljából, a tanévek során felmerülő problémák, nehézségek leküzdése érdekében számos kapcsolatfelvétel, egyeztetés történt részünkről gyászfeldolgozó csoportokkal, abúzus, szexuális educatio témakörben, részt vettünk szimpóziumokon, előadásokon, antibullying tréningben, ez utóbbin kidolgozásra került iskolánk abúzus elleni protokollja.

Felvettük a kapcsolatot a Napfogyatkozás Egyesülettel (a civil szervezet veszteségfeldolgozó komplex segítséget nyújt gyerekeknek, szülőknek, illetve intézményeknek is), felvettük a kapcsolatot, megismerkedtünk az UNICEF Magyarország Bizottság Alapítvánnyal is (segítséget nyújtanak a pedagógusoknak felismerni és lehetőség szerint megelőzni a gondjaikra bízott diákok komolyabb mentális problémáit, ugyanakkor megőrizni, adott esetben helyreállítani saját lelki egészségüket is).

Kapcsolatokat építettünk annak érdekében, hogy segíteni, támogatni tudjuk diákjainkat és családjaikat az egészségkárosodáshoz kapcsolódó ellátásokkal és igénylésükkel, a szociális szolgáltatások igénybevételével, a munka világába való beilleszkedési, elhelyezkedési esélyekkel, lehetőségekkel, a nyílt piaci foglalkoztatókkal, a védett munkahelyekkel kapcsolatban.

Meghívott vendégünk volt a Motiváció Alapítvány három munkatársa, akik a náluk működő támogató szolgálatokról (gondozási-ápolási tevékenységek, felügyelet biztosítása, háztartási segítségnyújtás, mobilizáció lakókörnyezeten belül és kívül, ügyintézés megbízás alapján), munkaerő-piaci szolgálatról (megváltozott munkaképességű emberek nyílt munkaerőpiacra közvetítése) és jogi szolgálatról (munkajog és fogyatékos emberek ellátásainak területére vonatkoznak szolgáltatások ingyenesen, akár külső helyszínen is) tájékoztatták a családokat.

Végzős diákjainkkal részt vettünk a Motiváció Alapítvány által szervezett, a Liszt Ferenc téri IBIS Hotelben megrendezésre kerülő állásbörzén, ahol különböző cégekkel, szervezetekkel; megváltozott munkaképességű munkavállalóknak ajánlott munkalehetőségekkel ismerkedhettünk meg.

A Rehab Force Nonprofit Kft.-től Kovács Ibolya szociálpolitikus, szakmai vezető jön hozzánk folyamatosan a végzős osztály tanévnnyitó szülői értekezletére, illetve a tanév végén tartott szakmai napunkra naprakész, informatív tájékoztató előadásával.

A KézenFogva Alapítvány munkatársai többször is ellátogattak hozzánk, először a vezetőkkel egyeztettek az együttműködési lehetőségekről (egyéni felkészítés, munkára felkészítő program, munkapróba, asszertív kommunikációs program, önismereti- önérdék-érvényesítő program, pályaorientációs napok, speciális találkozások munkavállalókkal és az őket foglalkoztató munkáltatókkal), majd tájékoztatót, illetve pályaorientációs napot is tartottak diákjainknak.

Meglátogattuk az Óbudai Rehabilitációs és Foglalkoztatási Központot, amely nappali ellátást (Fejlesztő Napközi Otthon), támogató szolgáltatást (a lakáson kívüli

közszolgáltatások elérésének segítése, életvitel önállóságának megőrzése mellett a lakáson belüli speciális segítségnyújtás biztosítása), valamint fejlesztő foglalkoztatást biztosít különböző fogyatékkal élő személyek részére. A Központ munkatársai minket is meglátogattak, betekintést nyerhettek a szakiskolai mindennapokba, a konduktív mozgásfoglalkozásokba és a szakmai órákba.

Meglátogattuk a rehabilitációs szolgáltatásokat (nappali ellátás, mozgásterápia, szociális szolgáltatás, pszichológiai, mentálhigiénés szolgáltatás, pedagógiai, fejlesztő pedagógiai szolgáltatás, foglalkozási rehabilitáció, személyi segítség, egészségügyi szolgáltatások), illetve lakhatással összefüggő szolgáltatásokat (támogatott lakhatás, rehabilitációs bentlakásos ellátás, a súlyos fokban mozgássérült emberek számára határozatlan idejű ápoló-gondozó (tartós) intézményi ellátás) nyújtó Mozgássérült Emberek Integrált Intézményét.

A szervezetek munkatársai nyitottak a folyamatos kapcsolattartásra, ezt a fajta segítő tevékenységet a jövőben rendszeresen, minden osztályunkra kiterjesztve szeretnénk folytatni.

Szakiskolás diákjaink számára, nyitott szerdáinkon több alkalmas programsorozatot terveztünk, amely során fiatal mozgássérült és más sérüléssel is élő felnőttek látogattak el iskolánkba.

A találkozók alkalmával osztályonként, a kisebb közösségekkel megismerkedve és együtt tevékenykedve dolgozták fel az önálló felnőtt élet tevékenységeinek, feladatainak, nehézségeinek kérdéskörét. A vendégek bemutatták saját életútjukat, megosztották élményeiket és tapasztalataikat, és a rendhagyó foglalkozásokon különféle technikákkal és megoldásmódokkal ismertették meg a fiatalokat, olyanokkal, amelyek őket is segítik felnőtt életük során. Nem csak a gyakorlati segítségnyújtást célozták meg ezek az alkalmak: láthatóan jó példával, inspiráló és motiváló erőként is szolgáltak diákjaink minél önállóbb felnőtté válásához, további életútjához. Ezt a programot is folytatjuk a jövőben.

Összegezés

A konduktív szakiskola célja, hogy a mozgássérült tanulók tanulmányaik befejeztével minél önállóbb életet éljenek, legyenek képesek a megfelelő facilitációval, illetve eszközös megsegítéssel, meghatározott munkafolyamatok elvégzésre, a munkavégzésben örömet találjanak, jussanak minél több sikerélményhez, mindez segítse őket abban, hogy a társadalomba való beilleszkedésük zökkenőmentes legyen, illetve rendelkezzenek azokkal az ismeretekkel és készségekkel, amelyekkel alkalmazkodóvá teszik őket a családi és munkahelyi közösségekben.

Rendkívül fontosnak tartom mind a diagnosztikus, mind a fejlesztő munkában a megfelelő idő, a sikerélmény biztosítását, a megfelelő ösztönző kérdéseket, instrukciókat, a játékosságot, a kezdeményező, motiváló, bátorító pedagógiai szerepet, a sok dicséretet, biztatást. Ezen az úton érhetjük el gyermekeink korlátozott nevelhetőségének feltárását, a módosító stratégiák kidolgozását, a fejlesztő beavatkozások meghatározását.

Felhasznált irodalom

- Hári Mária – Horváth Júlia – Kozma Ildikó – Kőkúti Márta (1991): A konduktív pedagógiai rendszer hatékony működésének alapelvei és gyakorlata. Nemzetközi Pető Intézet, Budapest
- Horváthné Kállay Zsófia (2017): A konduktív iskola sajátosságai. A központi idegrendszeri sérült kisiskolások nevelésének lehetőségei. Tanító 55, 3. 10–13., 4. https://tanitonline.hu/uploads/3752/Tan%C3%ADt%C3%B3_2017_03.pdf
- Józsa Krisztián – Fazekasné Fenyvesi Margit – Szenczi Beáta – Szabó Ákosné (2014): Tanulásban akadályozott és tipikusan fejlődő gyermekek szóolvasási készségének, szövegértésének és olvasási motivációjának fejlődése. Magyar Pszichológiai Szemle, 69. 1. sz. 123–146.
- Kállay Zsófia – Pásztorné Tass Ildikó (2023): A konduktív nevelési program és a napirend kapcsolata, azaz a konduktív nevelési folyamat tartalma és időkerete. In: Földesi Renáta; Kollega, Tarsoly István; Túri, Ibolya (szerk.) A konduktív pedagógia alapelvei és módszertana. Szigorlati segédanyag. Semmelweis Egyetem Pető András Kar, Budapest, 61–81.
- Kállay Zsófia (2019): A konduktív nevelés alapvetése. In: Feketéné Szabó Éva, Zsebe Andrea, Kollega Tarsoly István (szerk.): A konduktív pedagógia kézikönyve. Több mint gyakorlat. Semmelweis Egyetem Pető András Kar, Budapest, 133–153.

Jogszabályi Hivatkozások

2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100190.tv>
- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200020.emm>
2015. évi LXV. törvény a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény módosításáról
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1500065.TV&txtreferer=A1100190.TV>
- 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200110.kor>
- 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200229.kor>
- SE PA EKPMI Pedagógiai program (2024)
<https://semmelweis.hu/peto-ekpmi/files/2024/05/PedagogiaiProgram2024.pdf>
- SE PA EKPMI Alapító Okirat
<https://semmelweis.hu/peto-ekpmi/files/2023/05/Alapito-Okirat-2023-1.pdf>